

Brzeziński, Mirosław

Duszpasterska troska o rodziny adopcyjne

Studia Teologiczne 28, 213-226

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. MIROŚLAW BRZEZIŃSKI

DUSZPASTERSKA TROSKA O RODZINY ADOPCYJNE

Treść: 1. Kościół w trosce o «najmniejszych»; 2. Duszpasterskie działania na rzecz rodzin adopcyjnych; 3. Pomoc w wypełnieniu zadania wychowania; 4. Zakończenie.

Małżeństwo i rodzina stanowią jedno z najcenniejszych dóbr ludzkości, i dlatego Kościół uznaje służbę rodzinie jako priorytetowe i jedno z najbardziej istotnych swoich zadań apostołskich. Pomoc tę ofiaruje szczególnie tym, którzy znając wartość małżeństwa i rodziny czynią wysiłki by pozostać jej wierni. Wszelkie działania Kościoła rozumiane jako duszpasterstwo rodzin zmierzają bowiem do urzeczywistnienia zbawczego planu dotyczącego małżeństwa i rodziny. Fundamentem tych działań jest prawda o małżeństwie i rodzinie nieomylnie przekazywana, interpretowana i odnoszona do «znaków czasu» przez Urząd Nauczycielski Kościoła. Działalność duszpasterstwa rodzin to także wszechstronna troska o zapewnienie warunków sprzyjających realizacji tej prawdy oraz konkretna pomoc udzielana rodzinie w wypełnianiu jej powołania¹. Duszpasterstwo rodzin należałoby uczynić priorytetem posługiwania Kościoła wobec człowieka i to nie tylko poprzez okresowe akcje, ale poprzez stałą obecność z małżeństwami i rodzinami.

Oczywistym jest, iż w swej działalności duszpasterskiej Kościół pragnie dotrzeć do każdej rodziny, i to jest priorytetem jego działania. Pragnie dotrzeć on także i roztoczyć swoją duszpasterską troskę na różne ruchy, wspólnoty i grupy rodzin², w tym także rodziny adopcyjne. Rodziny, które w szczególności wypełniają Chrystusowe nauczanie: „Wszystko co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25, 40), oraz „kto przyjmuje jedno z tych dzieci w imię Moje, Mnie przyjmuje, a kto

¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* (01.05.2003), n. 1. Konferencja Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie* (19.06.2009), n. 80 – 82. JAN PAWEŁ II, *Familiaris consortio* (22.11.1981), n. 1. B. MIERZWIŃSKI, *Duszpasterstwo rodzin*, w: E. Ozorowski (red), *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999, s. 100 – 101. R. BIELEŃ, *Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce*, Lublin 2001, s. 35 – 88.

² Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie*, n. 82.

Mnie przyjmuje, nie przyjmuje Mnie, lecz Tego, który Mnie posłał” (Mk 9, 37). Należy dodać, że takie postępowanie jest wypełnieniem przykazania miłości, pozostawionego przez Chrystusa swoim uczniom jako prawo obowiązujące w życiu: „To jest moje przykazanie abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowałem” (J. 15, 12). W słowach Syna Bożego wolno nam widzieć zaproszenie do przyjęcia dziecka w Jego Imię jako prezentu ze strony Boga, zapowiedzi szczególnej Bożej obecności w życiu rodziny³ poprzez obdarowanie miłością przyjętego dziecka.

Doświadczenie uczy, że cywilizacja i trwałość narodów zależą od stanu ich rodzin. Dlatego apostołskie zaangażowanie na rzecz rodziny posiada ogromne znaczenie społeczne. Kościół ze swej strony jest o tym głęboko przekonany, dobrze wiedząc, że «przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę»⁴. Służba społeczeństwu wyraża się i realizuje w wielu formach. Cały Kościół jest bezpośrednio powołany do służby miłości i dlatego otacza szczególnym szacunkiem każdego człowieka, a czyniąc dzieła miłosierdzia względem ubogich i chorych pragnie nieść pomoc wszystkim w ich potrzebach duchowych i fizycznych. Miłość jako służba bliźniemu stanowi najbardziej bezpośrednią, powszechną i powszednią formę ożywiania duchem chrześcijańskim porządku doczesnego, mającego wyraz specyficznych zadań powierzonych świeckim.

Miłość ożywia bowiem i wspiera czynną solidarność, wrażliwą na całości kształt istoty ludzkiej. Tak praktykowana miłość, która jest naśladowaniem Chrystusa, który „nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz żeby służyć” (Mk 10, 45) jest i zawsze będzie potrzebna⁵. Jest ona oznaką autentyczności i żywotności wspólnoty Kościoła i każdego chrześcijanina. Ponieważ „życie ludzkie, od samego poczęcia, bezwzględnie winno być otoczone troską i szacunkiem”⁶ Kościół od początku głosi *Ewangelię życia* jako dobrą nowinę ludziom wszystkich epok i kultur, i która znajduje się w samym sercu orędzia Jezusa Chrystusa⁷, tę Ewangelię głosi także i dziś.

³ Por. M. WALUŚ, *W trosce o człowieka małego. Adopcja jako droga powołania*, w: Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, *Otoczmy troską życie. Kościół niosący Ewangelię nadziei. Program duszpasterski Kościoła w Polsce 2006 – 2010*, Poznań 2008, s. 205.

⁴ Por. JAN PAWEŁ II, *Christifideles laici* (30.12.1980), n. 40. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, (22.11.1981), n. 86.

⁵ Por. JAN PAWEŁ II, *Christifideles laici*, n. 41. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, n. 63.

⁶ *Karta Praw Rodziny*, art. 4. Por. J. BUXAKOWSKI, *Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin*, Pelplin 1999, s. 117 – 118.

⁷ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae* (25.03.1995), n. 1. R. BIELEŃ, *Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce*, s. 228 – 239.

1. Kościół w trosce o «najmniejszych»

Kościół katolicki, który wychodzi z założenia, że obowiązkiem każdego katolika jest przyjście z pomocą drugiej osobie, jeśli ona jest w potrzebie, zwraca uwagę w swej pracy dobroczynnej i charytatywnej zwłaszcza na osoby chore, niepełnosprawne, osoby uzależnione, rodziny wielodzietne, samotnie wychowujące dzieci, samotne i młodociane matki. Nie omija w swej działalności dzieci osieroconych, opuszczonych i zaniedbanych, wychowanków domów dziecka czy innych placówek opiekuńczo – wychowawczych⁸. Wszyscy bowiem jesteśmy powołani by nieść posługę miłości bliźniemu broniąc jego życia i wspomagając je zawsze, a zwłaszcza gdy jest słabe lub zagrożone⁹, gdy nie ma warunków i brak mu środowiska do normalnego rozwoju jakim dla każdej osoby ludzkiej jest rodzina.

Karta Praw Rodziny ogłoszona przez Stolicę Apostolską mówi, iż: „siostry i dzieci pozbawione rodziców czy opiekunów winny być otoczone przez społeczeństwo szczególną troską”¹⁰. Można powiedzieć, iż adopcja jest drogą by kochać i szanować życie każdego człowieka, oraz tą drogą, która prowadzi do budowania nowej kultury życia¹¹ przeciwstawiającej się kulturze śmierci i odrzucenia człowieka.

Dodajmy, że *Karta Praw Rodziny* odnośnie uregulowań prawnych dotyczących adopcji wyraża się w następujący sposób: „w sprawach dotyczących adopcji lub przyjęcia dzieci na wychowanie przez inną rodzinę państwo powinno wprowadzić odpowiednie ustawy prawne, które ułatwią rodzinom zdolnym do tego przyjęcie dzieci potrzebujących opieki – na stałe lub czasowo – a jednocześnie uwzględniające naturalne prawa rodziców”¹².

⁸ Por. A. KOWALSKA, *Poradnictwo adopcyjne – aspekt praktyczny*, w: M. Chmielewski (red.), *Kościół w Polsce wobec potrzebujących*, Lublin 1994, s.156.

⁹ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 77.

¹⁰ *Karta Praw Rodziny*, art 4 f.

¹¹ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 77.

¹² *Karta Praw Rodziny* art. 4 f. R. SZTYCHMILER, *Adopcja*, w: E. Ozorowski (red.), *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999, s. 3 – 5. O odpowiedzialności wiernych świeckich za kształtowanie prawa i mentalności w ochronie życia mówi min. Jan Paweł II w encyklice *Evangelium vitae*: „Konsekwentny realizm miłości nakazuje służyć *Evangelii życia* także poprzez różne formy działalności społecznej i aktywności politycznej, polegające na głoszeniu i obronie wartości życia w naszych, coraz bardziej złożonych i pluralistycznych społeczeństwach. Jednostki, rodziny, grupy i stowarzyszenia są odpowiedzialne za tę działalność społeczną i realizację przedsięwzięć w dziedzinie kultury, gospodarki, polityki i prawodawstwa, które kierując się szacunkiem dla wszystkich i logiką demokratycznego współistnienia, przyczyniają się do budowania społeczeństwa opartego na uznaniu i ochronie godności każdej osoby oraz na obronie i promocji życia wszystkich. (...) Choć prawa

Pozostawia w ten sposób kompetencje w tym zakresie ustawodawcom poszczególnych państw. Podstawową «normą» do tworzenia takiego prawa powinno być dobro dziecka.

Rodziny chrześcijańskie – nauczał Jan Paweł II – które przez wiarę widzą w każdym człowieku dziecko wspólnego Ojca Niebieskiego, będą wielkodusznie wychodzić naprzeciw dzieciom innych rodzin, pomagając im i kochając je nie jako obcych, ale jako członków jednej rodziny dzieci Bożych. W ten sposób rodzice chrześcijańscy będą mogli rozszerzyć i rozwinąć się w konkretną służbę dzieciom innych rodzin, często potrzebujących i pozbawionych środków do życia. Dlatego rodziny chrześcijańskie w sposób szczególny winna ożywiać większa gotowość do adopcji i przysposobienia dzieci pozbawionych rodziców czy też opuszczonych. Podczas gdy te dzieci odnajdując na nowo ciepło uczuć rodzinnych zaznają pełnego miłości, opatrnościowego ojcostwa Boga, świadczonego przez rodziców chrześcijańskich, wzrastając w atmosferze pogody i ufności, wtedy to cała rodzina zostanie ubogacona wartościami duchowymi poszerzonego braterstwa¹³. Płodność miłości małżeńskiej wyraża się bowiem nie tylko w przekazywaniu życia ludzkiego, ale również, a może przede wszystkim, w ich otwartości na przyjęcie życia ludzkiego, na troskę o życie drugiego człowieka, szczególnie tego «najmniejszego», a jedną z form takiej otwartości i służby życiu i człowiekowi jest adopcja.

Mamy wiele instytucji w strukturach Kościoła w Polsce, które są ukierunkowane na pomoc osobom w takich sytuacjach i to zarówno pod względem duchowym jak i bardzo praktycznym. Warto wspomnieć chociażby takie jak: Caritas, Paradnie Rodzinne, Domy Samotnej Matki, Ruchy Obrony Życia, Fundusz Obrony Życia, Katolickie Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze, Duchowa Adopcja, Krucjata Modlitwy w Obronie Poczętych Dzieci, Telefon Zaufania¹⁴, Marsz dla Życia, czy inne.

Szczególną pomocą ofiarowaną dzieciom, które zostały pozostawione przez rodziców, służą Katolickie Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze. Podstawą ich działalności jest pomoc w zakresie spraw związanych z przysposobieniem dziecka w rodzinie adopcyjnej lub umieszczeniem dzieci w ro-

nie są jedynym narzędziem obrony ludzkiego życia, odgrywają rolę bardzo ważną, a czasem decydującą w procesie kształtowania określonej mentalności i obyczajów”. Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 90.

¹³ Por. JAN PAWEŁ II, *Familiaris consortio*, (22.11.1981), n. 41.

¹⁴ Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, n. 43-50; 75-82. R. BIELEŃ, *Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce*, s. 231.

dzinach zastępczych. Ośrodki te stawiają sobie za cel danie szczęścia dziecku i rodzinom bezdzietnym, a jednocześnie zapewnienie «spokoju ducha» samotnym matkom, lub wielodzietnym rodzinom, które oddają swoje dziecko w przekonaniu, że będzie ono otoczone miłością i opieką, oraz że będą mu stworzone warunki duchowego i moralnego rozwoju¹⁵.

2. Duszpasterskie działania na rzecz rodzin adopcyjnych

Tajemnica Słowa Wcielonego objawia i ukazuje pełną i całkowitą przynależność Jezusa Chrystusa do dwóch światów: boskiego i ludzkiego. Ojcem Jezusa nie jest św. Józef, mąż Maryi ale Bóg Ojciec Niebieski, natomiast matką jest Maryja. Ta przynależność Jezusa do dwóch światów wskazuje w pewien sposób na konieczność znalezienia źródeł rodziny ludzkiej i prawdy o niej w Bogu, zwłaszcza, że jest powołana do urzeczywistnienia relacji miłości Osób Trójjedynego Boga – Ojca i Syna i Ducha Świętego. Rodzina jest więc w służbie Królestwa niebieskiego. W ten sposób można powiedzieć, iż rodzina: ojciec, matka, dziecko nie są określane tylko poprzez więzy krwi i ciała, które ich łączą, lecz poprzez wypełnienie woli Bożej. Przywołując słowa samego Chrystusa: „Któż jest moją matką i którzy są moimi braćmi? I spoglądając na siedzących dokoła Niego rzekł: «Oto moja matka i moi bracia. Bo kto pełni wolę Bożą ten Mi jest bratem, siostrą i matką»” (Mk 3, 32 – 34). W ten sposób Chrystus wskazuje niejako na «drugorzędność» związków ciała i krwi i na pierwszoplanową rolę w rodzinie pełnienia woli Bożej, która mówi o duchowej płodności rodziny. Wszelka płodność – również ta biologiczna małżeństwa – bierze swój początek w płodności Boga, z którą mężczyzna i kobieta współpracują ofiarowując dar nowego życia osobie ludzkiej: „od Boga Ojca pochodzi wszelkie ojcostwo w niebie i na ziemi” (Ef 3, 15).

Jako wierzący, i tu jest niezastąpiona rola posługi duszpasterskiej do głoszenia tej prawdy, wiedzieć mamy, iż najbardziej znaczące więzy naszej egzystencji nie są te tworzone przez ciało i krew, lecz te zbudowane na jedności ducha: jedność w Chrystusie jest zdolna pokonać wszelkie podziały obecne w życiu ludzkim. „Wszyscy bowiem dzięki wierze jesteście synami Bożymi w Chrystusie Jezusie” (Gal 3, 26). Stąd bierze także swój sens i zna-

¹⁵ A. KOWALSKA, *Poradnictwo adopcyjne – aspekt praktyczny*, w: M. Chmielewski (red.), *Kościół w Polsce wobec potrzebujących*, Lublin 1994, s.156. Por. *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, n. 46. R. BIELEŃ, *Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce*, s. 236.

czenie płodności duchowej. I dlatego mówiąc o adopcji możemy mówić o «zrodzeniu duchowym», o przyjęciu, uczynieniu miejsca w swoim sercu a potem w rodzinie, i w domu dziecku Bożemu. Podobnie jak my zostaliśmy wcześniej przyjęci¹⁶ i obdarowani przez Boga, który jest miłością.

Ponieważ przybywa małżeństw bezdzietnych, sytuacja owa jest trudną dla każdego małżeństwa borykającego się z tym problemem, Kościół w trosce o nie powinien podjąć różne działania. Jednym z nich jest ukazanie dobrodziejstwa adopcji dziecka, które w sposób naturalny potrzebuje rodziców i niejako pragnie doświadczyć rodzicielskiej miłości. Jeśli rodzice bezdzietni przyjmą takie rozwiązanie, to należy okazać im wszelką pomoc¹⁷, która będzie im potrzebna i której będą oczekiwać od wspólnoty Kościoła, wspólnoty której obowiązującym prawem jest «prawo miłości» realizującej się poprzez wzajemną pomoc.

Wspólnota wierzących w relacji do małżeństw borykających się z problemem bezdzietności wezwana jest, aby podtrzymywać i wspierać tych małżonków w ich cierpieniu, pomagając im w odkrywaniu, w ich ciężkiej sytuacji okazji do szczególnego uczestnictwa w Krzyżu Chrystusa, źródła płodności duchowej. Koniecznym jest bycie blisko tych rodzin, by pomóc im rozpoznać, że także oni mogą żyć autentyczną duchową płodnością, przedłużając i rozwijając ich małżeńską miłość poprzez miłość okazywaną bliźniemu. W każdym bowiem geście miłości bliźniego okazują i doskonałą duchową płodność rodziny, ponieważ są posłuszni wewnętrznemu dynamizmowi miłości jako daru z siebie samego. Małżonkowie winni wiedzieć, iż adopcja nie może być lekarstwem na ich bezpłodność fizyczną. Trzeba pomóc odkryć tym małżonkom, iż nawet wówczas, gdy nie jest możliwa prokreacja, to ich małżeńskie życie i miłość nie traci swojej wartości. Co więcej, mają możliwość rodzicielstwa a nadto wskazane jest pomóc im poszerzyć małżeńską miłość poza więzy krwi i ciała i oddać ją służbie życiu i człowiekowi w inny ważny sposób, jak np. adopcja, różne formy dzieł wychowawczych, pomoc innym rodzinom, dzieciom biednym, chorym¹⁸, czy opuszczonym.

Szczególnie wymownym znakiem solidarności między rodzinami i służby *Ewangelii życia* jest właśnie adopcja lub wzięcie pod opiekę dzieci porzuconych przez rodziców, czy też żyjących w trudnych warunkach.

¹⁶ Por. D. TETTAMANZI, *La famiglia via della Chiesa*, Milano 1991, s. 144 – 146.

¹⁷ Por. *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, n. 67.

¹⁸ Por. Conferenza Episcopale Italiana, *Direttorio di pastorale familiare per la Chiesa in Italia*, Roma 1993, n. 113.

Niezależnie od związków ciała i krwi prawdziwa miłość ojcowska i macierzyńska gotowa jest przyjąć także dzieci pochodzące z innych rodzin, obdarzając je tym wszystkim, co jest im potrzebne do życia i pełnego rozwoju¹⁹. Przyjęcie dziecka jest dla wszystkich zarówno dla rodziców jak i dzieci okazją do wzajemnego obdarowania się i ubogacania. W tym obdarowywaniu się wyraża i realizuje miłość. W tej relacji rodzice – dziecko, to właśnie owi rodzice stają się darem dla dziecka. To rodzice oddają się adoptowanemu dziecku, oddają swoją miłość, czas, trud, wszystko czym dysponują, co do nich należy²⁰ i czynią to świadomie. Rodzice przyjmują dziecko jako dar. Dar będący jednak ze swej strony wymogiem: wymogiem oddania się rodziców dziecku, ale mimo wszystko, dziecko pozostaje dla nich darem. W tym ujawnia się najgłębsza prawda o rodzicielstwie, że jest ono uczestnictwem w darze Bożym. Sam Bóg powierza danemu małżeństwu życie tego oto konkretnego dziecka. I dlatego mówiąc o rodzicielstwie adopcyjnym mówimy o prawdziwym rodzicielstwie, gdyż dziecko zostaje przyjęte jako dar od Stwórcy²¹. Rodzice przyjmując je ofiarują mu wszystko, co jest potrzebne do jego rozwoju ludzkiego i duchowego, ofiarowując mu jako pierwszy i podstawowy dar swoją miłość.

Do małżonków, którzy podejmują się takiego zadania, pisał Jan Paweł II: „Byłem dzieckiem nie narodzonym i przyjęliście Mnie, pozwoliliście mi się urodzić. Byłem dzieckiem opuszczonym i staliście się dla mnie rodziną, wychowując jak własne dziecię”²². Cały proces adopcyjny ma służyć dobru dziecka, ma dać mu rodzinę, której z różnych przyczyn nie ma i do której tęskni.

Adopcja jest niewątpliwie takim sposobem i stylem życia, które nadaje mu sens. Jan Paweł II podkreślał wielokrotnie, że: życie ludzkie należy chronić, otaczać troskliwą opieką, że znajduje ono swój sens, gdy daje i otrzymuje miłość. Ta miłość nadaje sens także cierpieniu i śmierci. Szacunek dla życia wymaga, aby podporządkować wszelkie działania człowiekowi i jego integralnemu rozwojowi²³. Trzeba również pamiętać, że wychowanie dziecka w rodzinie adopcyjnej jest trudniejsze niż w biologicznej. Często wychowanie dzieci adoptowanych wymaga zwiększonego wysiłku i umiejętności korygowania zaburzeń związanych z opóźnieniem rozwoju dziecka.

¹⁹ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 93.

²⁰ M. L. EIRÒ – C. DAS NEVES, *Cześć ojca i matki w przypadku adopcji*, w: *Communio* n.1 (91), rok XVI (1996), s. 116 -117.

²¹ Tamże, s. 117-118.

²² JAN PAWEŁ II, *List do rodzin*, n. 22.

²³ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 81.

„Kościół stoi u boku tych małżonków, którzy z wielkim niepokojem i bólem godzą się przyjąć dzieci dotknięte poważnymi upośledzeniami, jest też wdzięczny tym wszystkim rodzinom, które przez adopcję przyjmują dzieci porzucone przez rodziców z powodu kalectwa lub choroby”²⁴. Bez względu jednak na stan zdrowia dzieci adoptowanych rodzice adopcyjni przyjmują czyjeś rany, cierpienia, bóle, czasem niejednego pokolenia, skutki zaniedbań, których sami nie spowodowali i nie wybrali, biorą na swoje ramiona i dźwigają ciężary które nie są ich. „Jedni drugich brzemia nosić” (Gal 6, 2). To droga wskazana przez Zbawiciela; droga krzyża i zmar twychwstania. Idąc tą drogą rodzice przyjmujący dziecko w Imię Chrystusa mogą i powinni znaleźć oparcie w swojej wierze i w Kościele. Z całą pewnością Bóg staje po stronie dziecka adoptowanego i rodziców przyjmujących dziecko do swojej rodziny. Mogą więc dopominać się wsparcia Bożego, oczekiwać pomocy i wsparcia Kościoła²⁵.

Warto podkreślić, iż «gościnność» rodziny chrześcijańskiej wyrażająca się w adopcji, w przyjęciu do swego domu i rodziny jest jednym z elementów duchowości rodzinnej²⁶. Małżonkowie realizując zasadę chrześcijańskiej gościnności i odkrywając w niej jedną z form wypełnienia ewangelicznego posłannictwa w Kościele, otwierając drzwi swego domu. Co więcej, otwierają drzwi swoich serc na potrzeby bliźnich i realizują tym samym konkretne formy przyjęcia «najmniejszych» i najbardziej potrzebujących, osób w trudnościach. Udzielają w ten sposób takiej pomocy, która pomoże im wzrastać²⁷, i realizować zadania do których zostali powołani a nadto pomoże im rozwijać się duchowo. Szczególnym sposobem poprzez który rodzina w specyficznej i właściwej optyce miłości i życia może realizować służbę człowiekowi jest przyjęcie dziecka w opiekę do swojej rodziny lub adopcja dziecka, które jest pozbawione rodziców lub jest pozostawione przez rodziców biologicznych²⁸. W rodzinie zastępczej ważne jest też zapewnienie więzi dziecka z rodziną biologiczną.

Rodziny, które podejmują się wypełnienia zadania adopcji lub bycia rodziną zastępczą doświadczają, jako znaku twórczej miłości ojcowskiej

²⁴ JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 63. Por. J. BUXAKOWSKI, *Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin*, s. 196.

²⁵ Por. M. WALUŚ, *W trosce o człowieka małego...*, s. 208 – 209.

²⁶ Por. J. BUXAKOWSKI, *Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin*, s. 62.

²⁷ Por. Conferenza Episcopale Italiana, *Direttorio di pastorale familiare per la Chiesa in Italia*, n. 159.

²⁸ Por. Tamże, n. 160.

miłości Boga. W ich życiu jest obecna i żywa forma «płodności duchowej», która rodzi się z gotowości przyjęcia i pomocy także dzieciom z innych rodzin, mając świadomość, że wszyscy jesteśmy dziećmi tego samego Boga, Ojca wszystkich ludzi, który pragnie ofiarować swoją ojcowską miłość każdemu, także tym, którzy są pozbawieni ciepła rodziny ziemskiej²⁹. Rodzina adopcyjna powinna chcieć i umieć sobie poradzić z wychowaniem adoptowanego dziecka, powinna być przygotowana też na to, że może na tej drodze napotkać różnorakie trudności.

Niezmiernie ważne jest również kształtowanie opinii i postaw społecznego otoczenia³⁰ względem adopcji. W tym celu wspólnota Kościoła podejmuje wysiłki by stworzyć odpowiednią atmosferę i kreować mentalność otwartości i gotowości na przyjęcie «najmniejszego i potrzebującego» do swego domu i do swego serca poprzez dzieło adopcji bądź rodziny zastępczej. Jednocześnie duszpasterstwo rodzin w swoich staraniach wspiera i okazuje wszelką pomoc tym rodzinom w wypełnianiu ich misji służby bliźniemu.

Duszpasterska działalność Kościoła w tym zakresie powinna dotyczyć także budzenia mentalności i propagowania adopcji na odległość. Jest ona wskazana szczególnie tam, gdzie jedynym powodem pozostawienia dziecka jest głębokie ubóstwo materialne i brak środków do godnego wychowania dziecka. Ten typ adopcji pozwala zapewnić rodzicom niezbędną pomoc, i nie łączy się z koniecznością wyrwania dziecka z jego naturalnego środowiska³¹. Myśl ta zawarta jest także w *Liście do rodzin*, gdzie Jan Paweł II przypomina: „Pomogliście wąpiącym i zagrożonym matkom przyjąć dziecię nienarodzone i urodzić, pomagaliście wielodzietnym rodzinom, rodzinom w różnych trudnościach utrzymywać i wychowywać potomstwo, którym Bóg je obdarzył”³².

Innym przejawem troski o dzieci odrzucane czy nie chciane jest dzieło adopcji duchowej dziecka poczętego. Działanie w obronie dziecka i rodziny poprzez duchową adopcję jest postępowaniem bezkonfliktowym, zgodnym z naturalnymi prawami rozwoju rodziny, działaniem, które wpisuje się w dzieło głoszenia czynem *Ewangelii życia*.

²⁹ Por. Tamże n. 160.

³⁰ SZUMIŁO E., *Rodzina w oczekiwaniu na adopcję*, w: XVIII Międzynarodowy Kongres Rodziny – Warszawa 14 – 17 kwietnia 1994, Warszawa 1994, s. 551. Por. M. WALUŚ, *W trosce o człowieka małego...*, s. 206 – 207.

³¹ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 93.

³² JAN PAWEŁ II, *List do rodzin*, n. 22.

3. Pomoc w wypełnieniu zadania wychowania

Jedną z form głoszenia *Ewangelii życia* w rodzinie jest wychowanie dzieci. Przez słowo i przykład, konkretne gesty i znaki rodzice uczą dzieci autentycznej wolności i miłości, która urzeczywistnia się przez bezinteresowny dar z siebie, i rozwijając w nich szacunek dla innych, postawę serdecznej akceptacji i przyjęcia, dialogu, wielkodusznej służby i solidarności oraz pomagają przyjmować życie jako dar³³. Każde dziecko obdarowuje sobą rodzinę. Jest darem dla rodzeństwa i dla rodziców. Rodzina i rodzicielstwo idą bowiem ze sobą w parze. Równocześnie rodzina jest tym pierwszym środowiskiem ludzkim, w którym kształtuje się «człowiek wewnętrzny»³⁴. Nie można zapomnieć, że człowiek jest dobrem wspólnym każdej ludzkiej społeczności, jest jedyny i niepowtarzalny³⁵, dlatego też trzeba każdemu człowiekowi stworzyć jak najlepsze warunki do jego rozwoju, poczynając od tej wspólnoty życia i miłości jaką jest rodzina. Szczególnego znaczenia w procesie wychowania dzieci adoptowanych ma sposób podejścia do dzieci. Trzeba więc zwrócić uwagę by podchodzić do dzieci z wyczuciem, czułością i szacunkiem, tolerując ich własną kształtującą się osobowość oraz ukierunkowując ich na stosowne i odpowiedzialne wybory. Chodzi więc o niezastąpioną obecność rodziców z dziećmi, o towarzyszenie dziecku i ukazywanie tego co dobre i pożyteczne³⁶, o ciągłe doświadczenie miłości.

Z oczywistych względów szczególną troską należy otoczyć rodziny, które mają na utrzymaniu i wychowaniu dzieci. Chodzi tu o doniosłą sprawę prawidłowego ukształtowania osobowości dziecka³⁷, które w przypadku adopcji może mieć «zaległości» pochodzące z przeszłości. Dotyczy to szczególnie dzieci, które były adoptowane w starszym wieku. Dzieci, które są „pogubione, pokaleczone, a nawet uzależnione”. Wychowanie w takich sytuacjach jest trudne w rodzinach biologicznych, a trudności te mogą się nasilać w rodzinach adopcyjnych. Ogromnego znaczenia nabiera tu wzajemna miłość i wsparcie rodziców i ich wspólny wysiłek wychowawczy³⁸, ich wspólna modlitwa i zaufanie Ojcowskiej miłości Boga, ale także wsparcie i pomoc innych osób, jak np. pracujących w specjalistycznych poradniach.

³³ Por. JAN PAWEŁ II, *Evangelium vitae*, n. 92.

³⁴ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin*, n. 23.

³⁵ Por. Tamże, n. 11.

³⁶ Por. C. De Sa CARVALHO, *Zadanie rodziców w rozwoju dzieci i młodzieży*, s. 99.

³⁷ Por. *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, n. 71.

³⁸ Por. Tamże, n. 63.

W procesie wychowawczym w rodzinach adopcyjnych szczególnie ważny jest realizm związany z odrzuceniem przesadnego perfekcjonizmu. Relacja rodzinna rodzi się w naturalnym biegu, dlatego należy zapewnić odpowiedni czas i przestrzeń aby podmioty tej relacji: rodzice i dziecko mogły odpowiednio dojrzeć i się rozwinąć. Nie wystarczy tu bowiem tylko wybrać i być wybranym, ale trzeba kochać i być kochanym ze wszystkimi niebezpieczeństwami jakie pociąga za sobą prawdziwa, autentyczna miłość. Trzeba również wielkiej pokory wobec rodzicielstwa adopcyjnego. Siła miłości budująca nową rodzinę jest wielka³⁹, ale jednocześnie słaba i w budowaniu jej trzeba właśnie w pokorze oddać się Bogu, Ojcu wszelkiego stworzenia.

Szczególne znaczenia nabierają tu słowa o wychowaniu z *Listu do rodzin*, w których to Jan Paweł II wychowawcą nazywa osobę, która «rodzi» w znaczeniu duchowym, a wychowanie uważa za prawdziwe apostołstwo, i może być prawdziwym uczestnictwem w prawdzie i miłości prowadzącym do zjednoczenia z Bogiem Ojcem, Synem i Duchem Świętym⁴⁰.

W wypełnianiu wychowawczego zadania może rodzinie pomóc Kościół. Trzeba pamiętać, że rodzice mają pierwotne prawo do wychowania swoich dzieci, a wszystkie inne instytucje oraz poszczególne osoby biorą udział w procesie wychowania na zasadzie pomocniczości, w tym także Kościół. Płaszczyzną, na której Kościół może najbardziej pomóc w wychowaniu, to oczywiście płaszczyzna religijno – moralna. Nie chodzi jednak o to, by rodzice «zlecili» w pewien sposób to wychowanie Kościołowi, ale by wychowanie także na tej płaszczyźnie dokonywało się wspólnie, aby rodzice czynili to w Kościele, a Kościół by wychowywał «poprzez rodzinę», w oparciu o jej właściwy «charyzmat» i «łaskę stanu»,⁴¹ płynącą nade wszystko z sakramentu małżeństwa. Rodzina współdziałając ze wspólnotą Kościoła w procesie wychowania dzieci wzrasta i rozwija się jako «kościół domowy» stając się podmiotem ewangelizacji.

³⁹ Por. M. L. EIRÒ – C. DAS NEVES, *Cześć ojca i matki w przypadku adopcji*, s. 122 – 123.

⁴⁰ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin*, n. 16.

⁴¹ Por. Tamże.

4. Zakończenie

Według zamysłu Boga, rodzina powinna odkrywać nie tylko swoją tożsamość, i to, czym jest, ale również swoje posłannictwo i zadania oraz to, co może i powinna czynić na rzecz swojej rodziny jak też innych rodzin.

Z punktu widzenia duszpasterskiego warto podkreślić znaczenie formacji i organizacji rodzin zarówno by propagować ideę tworzenia rodzin adopcyjnych jak i zastępczych jako formę urzeczywistnienia duchowej płodności miłości małżeńskiej jak również jako świadectwo żywej i autentycznej wiary w Jezusa Chrystusa. Takie postępowanie jest wypełnieniem przykazania miłości i stawania się prawdziwym uczniem Chrystusa, a jednocześnie by rodziny również adopcyjne w swoim środowisku były żywym świadectwem «normalności» dzieci przyjętych do swojej rodziny i również zachętą do podejmowania tego rodzaju rodzicielstwa. Adopcja jest niejednokrotnie skuteczną i optymalną formą kompensowania dziecku utraty pierwotnej rodziny.

Warto zaznaczyć, iż niepłodność fizyczna może dostarczyć małżonkom chrześcijańskim sposobności do innej, bardzo ważnej służby na rzecz życia osoby ludzkiej, jak np. adopcja, czy niesienie pomocy innym rodzinom⁴². Tworzenie grup rodzin, które żyją na co dzień jako rodziny adopcyjne i zastępcze, to także pomoc świadczona samym rodzinom. Poprzez wzajemne spotkania i dzielenie się swoimi doświadczeniami rodziny zastępcze widzą, że nie są same, że są także inne małżeństwa, które podejmują takie wyzwanie i trud duchowego zrodzenia i wychowania dzieci. Rodziny adopcyjne i zastępcze posiadają szczególne walory opiekuńczo-wychowawcze, które polegają na tym, iż dziecko adoptowane nawiązuje naturalną więź rodzinną, jaka istnieje pomiędzy rodzicami naturalnymi a dzieckiem. Dzięki temu rodzina wypełnia swoją misję poprzez wychowanie dzieci, w tym także dzieci adoptowanych. Zaś rodzice chrześcijańscy stają się dla siebie samych grupą wsparcia oraz zapleczem wzajemnej pomocy w trudnościach, które niejednokrotnie spotykają w codziennym życiu.

⁴² Por. JAN PAWEŁ II, *Familiaris consortio*, n. 14.

Bibliografia

- Bieleń R., *Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce*, Lublin 2001.
- Buxakowski J., *Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin*, Pelplin 1999.
- Conferenza Episcopale Italiana, *Direttorio di pastorale familiare per la Chiesa In Italia*, Roma 1993.
- De Sa Carvalho C., *Zadanie rodziców w rozwoju dzieci i młodzieży*, w: *Communio* n.1 (91), rok XVI (1996), s. 90 – 99.
- Eirò M. L. – Das Neves C., *Cześć ojca i matki w przypadku adopcji*, w: *Communio* n.1 (91), rok XVI (1996), s. 115 – 124.
- Jan Paweł II, *Christifideles laici* (30.12.1980).
- Jan Paweł II, *Familiaris consortio* (22.11.1981).
- Jan Paweł II, *List do rodzin* (02.02.1994).
- Jan Paweł II, *Evangelium vitae* (25.03.1995).
- Karta Praw Rodziny (1980).
- Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* (01.05.2003).
- Konferencja Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie* (19.06.2009).
- Kowalska A., *Poradnictwo adopcyjne – aspekt praktyczny*, w: M. Chmielewski (red), *Kościół w Polsce wobec potrzebujących*, Lublin 1994, s. 155 – 161.
- Ozorowski E. (red), *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999.
- Mierzwiński B., *Duszpasterstwo rodzin*, w: E. Ozorowski (red), *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999, s. 100 – 101.
- Sztuchmiller R. J., *Adopcja*, w: E. Ozorowski (red), *Słownik małżeństwa i rodziny*, Warszawa – Łomianki 1999, s. 3 – 5.
- Szumiło E., *Rodzina w oczekiwaniu na adopcję*, w: *XVIII Międzynarodowy Kongres Rodziny – Warszawa 14 – 17 kwietnia 1994*, Warszawa 1994, s. 550 – 552.
- Tettamanzi D., *La famiglia via della Chiesa*, Milano 1991.
- Waluś M., *W trosce o człowieka małego. Adopcja jako droga powołania*, w: Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, *Otoczmy troską życie. Kościół niosący Ewangelię nadziei. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2006-2010*, Poznań 2008, s. 205 – 214.

SPIRITUAL CARE OF ADOPTING FAMILIES

SUMMARY

Marriage and family constitute one of the greatest goods of humanity, therefore the Church prioritizes services to the family as one of its most important apostolic tasks. Help is offered especially to those, who, knowing the worth of marriage and family, make every effort to stay faithful to the family. Ministry activity to the family is versatile care to provide favorable terms for realizing this truth and concrete help given to the family to fulfill its calling.

It is evident, that in its ministry activity, the Church wishes to reach every family and expand its ministry care to adoptive families, who in particular fulfill Christ's teaching: "he who embraces one of these children in My name, embraces Me, and who embraces Me, doesn't embrace Me, but Him, Who sent Me" (Mk 9, 37).

Christian families, which go out of their way to help the children of other families, and love them not as someone else's children, but as their own, give a concrete service to children of those families, which are frequently in dire need and deprived of another means of survival. Therefore, Christian families in particular should be enlivened to a greater readiness to adopt and prepare for life, children who have lost their parents or have been abandoned. Through this process, the fruit of marital love is expressed, not only through transferring life, but also through the openness to accept human life and care for the life of another person, particularly the smallest.

In this position, ministry to families should support and assist every family that takes on the act of adoption.